

Ärende: VN/19196/2024

Utkastet till regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands Akademi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Finlands Akademi är en sakkunnigorganisation för vetenskap och forskning inom undervisnings- och kulturministeriets ansvarsområde. Dess huvuduppgift är att finansiera vetenskaplig forskning och verka som sakkunnig när det gäller utveckling och genomförande av forskningspolitiken. Den är alltså inte en akademi i ordets egentliga betydelse utan ett vetenskapsråd. Namnet Finlands Akademi har givit Finland pinsam internationell uppmärksamhet t.ex. då Ungerns premiärminister Viktor Orbán, i tron att Finlands Akademi är en vetenskapsakademi, år 2019 kritiserade Finland för att Undervisnings- och kulturministeriet har inflytande över Finlands Akademi.

I Finland finns det fyra vetenskapsakademier: Finska Vetenskaps-Societeten – Suomen Tiedeseura, Suomalainen Tiedeakatemia, Svenska Tekniska Vetenskapsakademien i Finland och Teknillisten Tieteiden Akatemia – Akademin för Tekniska Vetenskaper. Dessutom finns det en samarbetsorganisation mellan de fyra vetenskapsakademierna med namnet Suomen Tiedeakatemiä – Finlands Vetenskapsakademier. Var och en av dessa organisationer förväxlats ofta i offentligheten med Finlands Akademi.

För att minska på förvirringen och för att underlätta det internationella samarbetet har Finlands Akademi på eget initiativ ändrat sitt engelskspråkiga namn till Research Council of Finland. I och med att lagen om Finlands Akademi nu ändras är det skäl att också ändra organisationens namn på de inhemska språken till Suomen tiedeneuvosto – Finska vetenskapsrådet.

Vikten av mångvetenskaplig forskning ökar hela tiden. Under styrelsens och forskningsrådets mandatperioder kommer det med säkerhet upp ärenden som hör till området för två eller flera

forskningsråd. I 6 § av lagförslaget står det att styrelsen kan tillsätta en sektion för behandling och avgörande av sådana ärenden. Det vore ändamålsenligt att ha en sådan sektion permanent under hela styrelsens mandatperiod. Första meningen i 6 § kunde med fördel ändras till

"Ett ärende som hör till området för två eller flera forskningsråd skall genom beslut av Akademin styrelse överföras till en av styrelsen i början av sin mandatperiod tillsatt sektion för behandling och avgörande."

Lagförslaget innehåller följande tillägg till 2 §: "Vid skötseln av sina uppgifter ska Akademin beakta Finlands nationella säkerhet och internationella förpliktelser samt de utrikes- och säkerhetspolitiska riktlinjerna." Tanken bakom detta är säkert bra, men det är väl självklart och stipulerat i andra lagar att en statlig myndighet bör sköta sina uppgifter på detta sätt. Ur forskarens synvinkel kan texten dock tolkas som ett intrång på vetenskapens frihet som är tryggad av grundlagen (1999/731).

Gyllenberg Mats-Anders
Finska Vetenskaps-Societeten